

Den danske Næringslovgivnings Revision.

Betænkning afgiven af den af Indenrigsministeriet i Henhold til kgl. Resolution af 21. Maj 1890 nedsatte Kommission til Forberedelse af en Revision af Næringslovgivningen. Udgiven ved Indenrigsministeriets Foranstaltning. Kbhvn. I Komm. hos Universitetsbogh. G. E. C. Gad. 1893 (289 S.).

I.

Næringslovkommissionen forudskikker i sin ovennævnte Betænkning, inden den gaar over til Undersøgelsen af de specielle Ændringer i den bestaaende Næringslovgivning, hvorom der kan være Tale, nogle mere almindelige Betragtninger, som indeholde en Redegørelse for det Standpunkt, Kommissionen i dens Helhed, om end for enkelte Medlemmers Vedkommende med nogle Forskelligheder i Opfattelsen, har maattet indtage overfor de fra saa mange Sider fremkomne Klager over de nuværende Tilstande paa Næringsomraadet.

Disse Klager — skriver Kommissionen — ere omtrent enslydende i alle civiliserede Lande, hvor i Løbet af det sidste halve Aarhundrede den fri Konkurrences Princip har afløst den tidligere, ved forskellige Skranker bundne eller dog indsnævrede Virksom-

hed paa Næringsomraadet. Medens den tidligere Tilstand med Lavsvæsen nærmest tog Sigte paa Producenternes Interesser, gik den ny Ordning af Næringsvæsenet i mange Tilfælde med Et over til det modsatte Princip, og, uden i Øjeblikket at paaagte Følgerne paa det sociale Omraade, lod man den fri Konkurrence uhindret Løb og stillede den hurtigst mulige og billigste Tilfredsstillelse af Forbrugernes forskelligartede Trang som Næringsvirksomhedens nærmeste Opgave. Ihvorvel den ny Ordning utvivlsomt i det hele har bragt et hidtil ukendt Opsving i Handel og Industri, kan det dog nu ikke længere nægtes, at Erhvervslivets Udvikling samtidig har medført meget alvorlige Ulæmper i social Henseende. Den undertiden hensynsløse Udnyttelse af Arbejdskraften skabte Arbejderproletariatet og stillede Arbejdsgiverne og Arbejderne ofte i forskellige, hinanden fjendtlige Lejre; den forhen saa talrige Stab af solide, dygtige Smaahaandværkere, der havde afgivet Garanti for en rolig og sund Udvikling af Samfundet, svandt mere og mere ind og bukkede under i Konkurrencen med Storindustrien, og mangen Handelsvirksomhed, som med en lille Kapital skaffede Underhold for en tarvelig Familie, maatte opgive Kampen med den store Kapital, der ved Masseindkøb kunde drage Kunderne til sig ved billigere Priser. Det er i disse Tilstande, at de hos os, som andetsteds, fra de Næringsdrivendes Side rejste Klager bunde. Den dybere, man kunde sige fundamentale, Grund til Klagerne kan imidlertid ingen Lovgivning fjærne. Kampen mellem den store og den lille Kapital har bestaaet til alle Tider og under alle Forhold, og den vil vedblive, saa

længe det menneskelige Samfund arbejder. Paa Grund af den pludselige Overgang fra en beskyttet Stilling for Næringsbruget til den aldeles fri Konkurrence har denne Kamp kun i den sidste Menneskealder antaget en skarpere Karakter end tidligere. Kampen føres derhos nu om Stunder ikke mellem de Næringsdrivende inden for Landets Grænser, men ogsaa mellem disse paa den ene og Udlandets Kapitalister og Storindustri paa den anden Side.

Paa det socialpolitiske Omraade er der gennem vor Lovgivning allerede gjort ikke lidet for at fremskaffe Garantier imod en hensynsløs Udnyttelse af Arbejderens Sundhed og Kræfter for at sikre ham en taalelig Existens. Paa samme Maade tror Kommissionen det muligt og anser det for en Pligt for Lovgivningsmagten ogsaa paa det næringsretlige Omraade at træde regulerende og om fornødent beskyttende til og at træffe Foranstaltninger, som ere egnede til at bøde paa og om muligt afhjælpe nogle af de Ulæmper, som den stedfundne Udvikling har ført med sig. Det maa her efter Kommissionens Formening i Almindelighed blive² Opgaven, saa vidt muligt, at lede Modsætningerne ind i roligere Strømme og, næst imod Udlandet i passende Omfang at beskytte den indenlandske Arbejdsvirksomhed, at dygtiggøre og gennem Sammenslutning i fælles, til Lettelse for Erhvervsvirksomheden sigtende Øjemed, at styrke Udøverne af den lille Bedrift i Kampen, og medens man giver denne sidste Bedrift, og da særlig Haandværket, en større Frihed i Retning af Udvikling, samtidig at fjerne de Særrettigheder, som den nu gældende Lovgivning har indrømmet Storindustrien, og

i det hele at stille Vilkaarene for Konkurrencen saavel paa Industriens som paa Handelens Omraade lige for alle.

I øvrigt er der næppe noget Land, hvor Overgangen fra det gamle til det ny System har været mere brat og mere radikal end hos os efter Lov af 29. December 1857. Medens man andetsteds dog lod staa adskillige Skranker og Hindringer for en alt for voldsom Udvikling af Frihedsprincippet, gjorde Loven af 1857 kun et svagt og lidet betydende Forsøg herpaa ved at udsætte Lovens fulde Ikrafttræden til 1. Januar 1862. Men fra sidstnævnte Tidspunkt hjemler Loven for de tidligere Tilstande, der dog havde det bestaaendes Ret, og til hvilke mange Existenser vare knyttede, intet nævneværdigt Middel til at modstaa det overvældende Tryk, som den ny Udvikling førte med sig. Vel troede man at beskytte Haandværket ved i Lovens § 24 at forbyde dettes Forening med Handel og ved i Lovens § 28 kun at tillade visse Haandværkere at nedsætte sig inden for en Afstand af 1 Mil fra Købstæderne, og man gav Købstæderne, til hvilke Handelen hidtil havde været knyttet, i §§ 54 og 55 det saakaldte Læbælte; men den Haandværkerne tiltænkte Beskyttelse tabte snart sin reelle Betydning og blev endog i mange Tilfælde en Hindring og Ubillighed for dem, den vilde beskytte, paa Grund af, at hverken § 24 eller § 28 vare anvendelige paa Fabriksdrift, og, efter at Handelsvirksomheden havde fundet en ny Organisation gennem Forbrugsforeninger, tabte ogsaa Købstædernes Læbælte paa mange Steder sin Virkning som Beskyttelse for Handelen i disse. Bortset fra disse Indskrænkninger giver Loven af 1857

som bekendt en saa godt som ubegrænset Adgang til at udøve Næringsdrift.

Det allerhøjeste Kommissorium begrænsede den Kommissionen stillede Opgave derhen, at de Grundprinciper, hvorpaa den nugældende Næringslov hviler, ikke bør forlades. Men Kommissionen undlader ikke at fremhæve, at adskillige Spørgsmaal, der netop synes at berøre disse Grundprinciper, udtrykkeligt bleve anbefalede til dens Prøvelse. Blandt disse Spørgsmaal findes i første Række det vigtige Spørgsmaal om

obligatoriske Fagprøver.

Kommissionens Flertals Forslag gaar ud paa som Bevis paa Fagdygtighed, at kræve aflagt en Prøve, der godtgør, at vedkommende besidder Duelighed til selvstændig Udførelse af de sædvanlige Arbejder i det paagældende Fag, men hvis nærmere Indhold i øvrigt fastsættes af Indenrigsministeriet. Denne Prøve kræves aflagt for visse nærmere angivne Haandværk, idet dog Indenrigsministeriet samtidig bemyndiges til at gøre Forandring i disse Bestemmelser. Paa den anden Side fordres Prøven aflagt, hvad enten den paagældende Virksomhed agtes udøvet paa haandværksmæssig eller fabriksmæssig Maade, og der gives derhos nærmere Regler for, hvorledes der skal forholdes, naar den enkelte forandrer Næringsbrug eller samtidig vil drive flere Næringsbrug, eller naar Næringsbruget drives af Selskaber. Ligesom den, der har aflagt Prøve i Henhold

til Loven af 1857 § 27, fritages for Aflæggelse af yderligere Prøve i det paagældende Fag, saaledes foreslaar Flertallet ogsaa i Almindelighed tillagt Indenrigsministeriet Bemyndigelse til at fritage for Prøven, naar Paagældende paa anden Maade har godtgjort at være i Besiddelse af de fornødne tekniske Færdigheder.

Om der, siden den tvungne faglige Uddannelse faldt bort ved Lavsvæsenets Ophævelse, har fundet en Tilbagegang Sted i den danske Haandværkerstands Dygtighed, er et Spørgsmaal, som Flertallet ikke drister sig til at besvare i dets Almindelighed, men man er mest tilbøjelig til at tro, at en saadan Tilbagegang ikke kan siges at være sket. Sagen er snarest den, at der er foregaaet en Forandring i Publikums Krav til Industriprodukterne, nemlig at de skulle være billige og frembyde et tiltalende Ydre, hvorimod der lægges mindre Vægt paa Soliditet; dette Krav har Industrien maattet rette sig efter, og til Opfyldelse heraf har der delvis maattet kræves andre Egenskaber ved Arbejdet end tidligere. Man kan imidlertid ikke tillægge dette Spørgsmaal afgørende Betydning over for Kravet paa tvungne Fagprøver. Hvad enten en Tilbagegang — som fra mange Sider paastaaet — eller en Fremgang i Dygtigheden har fundet Sted, er det givet, at mange Faktorer fra forskellig Side have medvirket til den Tilstand, som nu foreligger. Industrien har gennem den stærke Konkurrence med udenlandske Varer modtaget Impulser til Udvikling, som den tidligere i mindre Grad har faaet. Gennem de store Ofre, der gøres for den frivillige Uddannelse ved tekniske Skoler og Fagskoler, gennem de nationale og internationale Industriudstillinger er der givet den Midler til Udvikling, som

Lavstiden ikke kendte. En Fremgang vilde derfor ikke være enstydig med, at alt var godt, og at en Reform var uforuden; det kunde paastaas, at Fremgangen under de givne Betingelser burde have været større, og at Misforholdet skyldtes Mangelen af den tvungne Uddannelse. Hvad det derimod efter Flertallets Mening kommer an paa, for at en Drøftelse af Indførelsen af Fagprøven overhovedet kan være berettiget, er dette: trænger det danske Haandværk til Fremgang, ikke alene den Fremgang, som enhver Virksomhed maa have for ikke at gaa tilbage, og ikke den Fremgang, som maales med et fjernt og ubestemt Fremtidsideal for Øje, men trænger det til Fremgang, set i Forhold til Haandværkets nuværende Tilstand Verden over? Dette Spørgsmaal mener Flertallet ubetinget at maatte besvare med ja. Mener man dernæst, at Udviklingen af vor Industri er et Spørgsmaal af den mest indgribende Betydning for Danmarks Fremtid i økonomisk Henseende, og tror man, at det mindre er det, man kalder de »naturlige« Betingelser for Industrien (saasom Raastoffer og Kul, et stort, let tilgængeligt Marked), end Energi og Dygtighed hos Udøverne, der frembringe en levedygtig Industri — da er det efter Flertallets Formening paa sin Plads at tage under alvorlig Overvejelse, om ikke den tvungne Faguddannelse er et Middel, der bør tages til Hjælp til Industriens Udvikling.

Ved at forlange saadanne Fagprøver vil man -- hvad Kommissionens Flertal lægger særlig Vægt paa -- imødekomme et almindeligt Ønske i Haandværkerstanden; ja, det turde være betænkeligt at »skuffe« Standen med Hensyn til dette Ønskes Opfyldelse. Ind-

førelsen af Prøverne vil ogsaa, tror Flertallet, have gode Følger for Udviklingen af Haandværksstandens Dygtighed, og de ville tillige kunne tjene som et »Beskyttelsesmiddel i Konkurrencen«, navnlig imod den Konkurrence, der kommer fra »Fuskere«, disse Fuskere, der i saa høj Grad skade det solide Haandværk ved at trykke Prisen ned. Fagprøven forlanges ganske vist »væsentligst for Producenternes Skyld«; men der er dog ogsaa »betydelige Omraader, hvor Fagprøven fyldestgør en Interesse hos Konsumenterne, som det fuldt vel kan være en Samfundsopgave at værne om« (Bygningshaandværk og Virksomheder, der beskæftige sig med Fremstilling af Fødemidler, saasom Bageri). — For Handelens Vedkommende indskrænkes Fordringen om Duelighedsprøven til, at der for at erhverve Adkomst til de betydeligere Handelsnæringer skal godtgøres Kendskab til Bogføring; dog forlanges det, at Materialister skulle have bestaaet farmaceutisk Examen.

Kommissionens Mindretal indvender nu vel intet imod den for Materialisthandels Vedkommende stillede Fordring, idet det af Hensyn til Beskaffenheden af de Varer, hvormed Materialisterne have Ret til at handle, synes naturligt af Paagældende at forlange Bevis for Kendskab til disses Anvendelse og forsvarlige Behandling, og nogle af Mindretallet kunne ogsaa gaa med til Fordringen om Prøve for de Handlende, eftersom Forordningen af 1ste Juni 1832 forpligter disse til Handelsbøgers Førelse; men Mindretallet kan ikke slutte sig til Forslaget om Indførelse af obligatorisk Fagprøve paa Haandværkets og Industriens Omraade.

Det erkendes ogsaa fra Mindretallets Side, at der for Tiden i Haandværkerstanden saa temmelig er Enighed om Duelighedsprøvens Vigtighed, og denne Enighed maa antages ikke blot at være til Stede iblandt de nuværende næringsdrivende Mestre, men ogsaa blandt Svendene, i alt Fald i flere af de vigtigste Fag, særlig Bygningshaandværkerfagene. Det er nemlig en Kendsgerning, at Svendene i disse Fag ikke erkende andre for jævnbyrdige end dem, der have aflagt Svendeprove, hvorfor ogsaa Antallet af de i disse Fag for de officielle Kommissioner frivilligt aflagte Svendeprover udgøre langt over Halvdelen af samtlige for de nævnte Kommissioner aflagte Prøver. Det kunde derfor synes — skriver Mindretallet — at der maatte gives Kommissionens Flertal Medhold i, at Samfundet intet burde kunne have at indvende imod, at Haandværkerstanden selv paalægger sig en Byrde ved at gøre Prøvens Aflæggelse til Betingelse for at erhverve Næringsadkomst. Da derhos de Fordringer, som Flertallet stiller til Prøvens Beskaffenhed, ikke gaa videre end til, hvad der nu kaldes Svendeprove, vil i Reglen enhver Svend af jævn Gennemsnitsdygtighed vistnok være i Stand til at aflægge denne. Den opstillede Fordring om obligatorisk Svendeprove tør derfor nok siges kun at blive en Byrde for det forholdsvis ringe Antal af ikke faglærte Personer, som fremtidig ønske at faa Næringsadkomst uden at være i Stand til at aflægge denne Prøve. Ikke heller kan det efter Mindretallets Mening bestrides, at det i og for sig er unaturligt, at Lærlingeloven af 30te Marts 1889, der dog tilsigter at fremme unge Menneskers Oplærelse i Haandværksfagene, tillader Personer, som ikke selv have godtgjort deres Dygtig-

hed i de paagældende Fag, at befatte sig med saadan Oplærelse, og at altsaa ogsaa af denne Grund en Del taler for at indføre obligatorisk Fagprøve. Men trods dette, bliver dog Forlangendet om en saadan Prøve en Indskrænkning af den nu i over en Menneskealder anerkendte fri og lige Adgang til Erhverv, og efter Mindretallets Formening maatte der paavises afgørende Grunde for at indføre en saadan Indskrænkning. Mindretallet har imidlertid ikke kunnet overbevises om saadanne Grundes Tilstedeværelse. Vel er det saa, at Indførelsen af obligatorisk Fagprøve vilde gøre det umuligt for den, der ikke ved at gennemgaa en passende Læretid eller paa anden ligesaa fyldestgørende Maade havde erhvervet saa megen Dygtighed, at han kunde aflægge Prøven, at erhverve Næringsadkomst, og for saa vidt vilde altsaa Fagdygtigheden blandt dem, der ifølge Borgerskab eller Næringsbevis udøvede Haandværk, til en vis Grad forøges. Mindretallet finder det imidlertid saare tvivlsomt, om derved i større Omfang, end alt nu er Tilfældet, virkelig dygtige Kræfter vilde blive dragne til Haandværket, og dettes Anseelse i det almindelige Omdømme som Følge heraf blive hævet over det nuværende, al den Stund der her ikke er Tale om en virkelig Mesterprøve, til hvis Afleggelse foruden Svendep prøve maatte udfordres en yderligere Udvikling af Fagdygtigheden ved flere Aars Arbejde som Svend. Det er da ogsaa hævet over Tvivl, at selv under den nuværende Ordning mangfoldige Haandværkere nyde den mest berettigede Anseelse for Dygtighed i deres Fag, og det kan ingenlunde antages, at disses Antal vilde forøges, fordi Afleggelse af Svendep prøve blev gjort til Betingelse for

Erhvervelse af Næringsadkomst og ikke som hidtil forblev en frivillig Sag. I hvor meget det end i Samfundets Interesse maa ønskes at bevare og om muligt at forøge en dygtig og anset Haandværkerstand, kan Mindretallet derfor ikke anse Indførelsen af obligatoriske Fagprøver som de af Flertallet foreslaaede for at være et hensigtsmæssigt og virksomt Middel hertil. Den tvungne Aflæggelse af Svendeproe vilde ikke alene og, uden at Paagældende havde anvendt sine Svendeaar til fortsat Uddannelse, indeholde nogen Garanti for, at han blev en dygtig Mester, og der er derfor ikke Anledning til at vente, at den af Flertallet foreslaaede Foranstaltning i Virkeligheden vilde bidrage til at hæve Haandværkerstanden i Dygtighed og Anseelse. Der savnes overhovedet for Tiden paa det industrielle Omraade ikke Trang og Lyst til at erhverve Kundskab og Dygtighed; thi herom bærer det stadig voxende Antal af tekniske og Fagskoler trindt om i Landet tilstrækkeligt Vidnesbyrd. Det er derfor Mindretallets Overbevisning, at der af denne Grund ikke behøves nogen Art af Tvang; thi ogsaa ad Frivillighedens Vej vil den tilstedeværende Trang til at erhverve Kundskab og Fagdygtighed i Forbindelse med Interessen af i Konkurrencen at kunne præstere Bevis for en vel anvendt Læretid, føre til Aflæggelse af Prøve. Ved at blive staande ved den nuværende frivillige Svendeproe vil man efter Mindretallets Formening i Retning af almindelig Fagdygtighed i alt væsentligt opnaa det samme, som Flertallet tilsigter, og man undgaar da at ty til de lidt kunstige og lige overfor den, Indenrigsministeriet tiltænkte, udstrakte Dispensationsret i Realiteten lidet betydende Midler, som Flertallets Forslag

anvender for at komme over de Vanskeligheder, som Kravet om tvungen Fagprøve afføder i Tilfælde, hvor et Haandværk drives af et Selskab, eller hvor en tilsvarende Virksomhed udøves fabriksmæssig, i hvilket Tilfælde dog i Reglen Kapitalkraften og almindelig Forretningsdygtighed maa blive den væsentlige Faktor for Ledelsen, og den specielle Fagdygtighed ikke nødvendigt behøver at være repræsenteret ved en Deltager i denne Ledelse. Ogsaa maa Mindretallet overfor Forlangendet om tvungen Fagprøve henlede Opmærksomheden paa den Vanskelighed, der i mange Tilfælde vil opstaa ved at bestemme Grænserne for de forskellige Fag, hvori Prøven skal aflægges, og Henviſning til Indenrigsministeriets Afgørelse og Dispensationsret for at fjerne disse Vanskeligheder er sikkert en Udvej, som det ikke bliver let at benytte uden at vække Misnøje blandt de nærmest Interesserede.

Ikke heller antager Mindretallet, at Indførelsen af tvungne Fagprøver væsentligt vil kunne bidrage til i Almindelighed at stille Haandværkerstanden gunstigere i økonomisk Henseende ved at forhindre den stærke tilfældige Adgang til Fagene og saaledes indskrænke Konkurrencen ved fra denne at udelukke Fuskeriet. Det er meget mere Mindretallets Overbevisning, at dette Formaal ikke vil naas ved Indførelsen af tvungne Fagprøver, og at der derfor, naar man haaber saadant, vil blive beredet Haandværkerstanden en stor Skuffelse ved den af Flertallet foreslaaede Foranstaltning. Mindretallet antager nemlig, at de Tilfælde ikke ere hyppige, hvor Mænd, der i den Grad savne Uddannelse i Faget,

at de ikke ere i Stand til at aflægge Svendeproeve i dette, tage Borgerskab paa Udøvelsen af et saadant Fag som deres eneste Erhverv. Saadanne, i Faget ukyndige Personer ville i saa Fald vistnok foretrække at drive det paagældende Haandværk i det begrænsede Omfang, som har Hjemmel i Udkastets § 3 (nu Lov af 1857 § 16), og hvis de gøre mere, er det næppe tvivlsomt, at de ikke længe ville kunne bestaa derved eller blive farlige Konkurrenter for de faglærte Haandværkere. Hyppigere vil det derimod vel forekomme, at en Mand, der ikke vilde kunne aflægge Duelighedsproeve i et bestemt Haandværk, dog ønsker at kunne forene Borgerskab paa dette med anden industriel eller Handelsvirksomhed og derfor tror at finde sin Regning ved at lade det førstnævnte Haandværk udføre ved Hjælp af Svende. Vil man nu ved Indførelse af tvungen Fagproeve forhindre dette, da vil man efter Mindretallets Formening i mange Tilfælde skade ogsaa den faglærte Haandværker. De indhentede, nærværende Betænkning ledsagende, Oplysninger om de i Femaaret 1885—89 i Købstæderne uden for København erhvervede Adkomster paa samtidig Udøvelse af forskellige Haandværk, Haandværks- og Fabriksvirksomhed eller Handels- og Fabriksvirksomhed samt om de i samme Tidsrum meddelte Dispensationer fra Lov af 1857 § 24, støtte denne Mindretallets Betragtning. Disse Oplysninger vise nemlig, at af 276 Dispensationer fra § 24 ere 137 givne til Haandværkere, og at det i øvrigt ikke er i noget særligt betydeligt Omfang, at der er gjort Brug af Retten til at forene forskellige Næringsbrug. I de nævnte 5 Aar er der nemlig i samtlige

Købstæder kun meddelt 195 Adkomster paa samtidig Udøvelse af forskellige Haandværk, 34 Adkomster paa samtidig Udøvelse af Haandværk og Fabriksdrift og 75 Adkomster til samtidig at drive Handel og udøve Fabriksdrift. Overhovedet er Konkurrencen af selve de faglærte Folk eller dog af Folk, der vilde kunne aflægge Svendeproeve, i og for sig saa stor, at det efter Mindretallets Formening næppe vil kunne mærkes, om Konkurrenternes Antal bliver forøget med nogle enkelte, i Reglen de ringeste, der ikke kunne aflægge Prøven. Saaledes som Fordringen om Fagprøver af Flertallet er stillet, vil den ikke faa nogen Betydning mellem dem, der ere oplærte i Faget. Prøven vil ikke vise andet end den Gennemsnitsdygtighed, der kan kræves af Lærlingen ved udstaaet Læretid; men den kan ikke begrænse Tilgangen til Faget i nævneværdigt Omfang, og altsaa fjerne den store Konkurrence; der vilde blive flere, der aflagde Prøve, men ikke færre Konkurrenter af faglærte. Men, selv om den foreslaaede Foranstaltning skulde være i Stand til at formindske Konkurrencen mellem Landets egne Haandværkere og Industridrivende, vil den jo være ganske virkningsløse lige over for Udlandets Producenter, der ved ganske andre og udenfor Industriens eget Omraade liggende Foranstaltninger maatte søges holdte borte fra vort Marked, saafremt de saa sig i Stand til at byde Konsumenterne billigere Varer end Indlandets Producenter.

Naar der iøvrigt fra Haandværkerstandens Side føres Klage over, at saa meget daarligt Arbejde kommer paa Markedet, og Flertallet formener, at det i denne Henseende vil blive bedre, og Fuskeriet blive

formindsket ved Indførelsen af obligatoriske Fagprøver, da tror Mindretallet, at denne Antagelse beror paa et Fejsyn og ingenlunde vil holde Stik. Det er allerede tidligere af Mindretallet fremhævet, at den af Flertallet fordrede Duelighedsprøve ikke i og for sig vil blive et afgørende Bevis for Vedkommendes Dygtighed, da den, der har aflagt Svendep prøve, men ikke derefter har søgt en videregaaende Udvikling ved derefter i længere Tid at arbejde som Svend i Faget eller i en tilsvarende Fabriksvirksomhed, meget godt kan blive en daarlig Mester, og det fra hans Værksted udgaaede Arbejde med Føje blive stillet i Klasse med det Fuseri, som præsteres af ikke faglærte Folk. Men bortset herfra tror Mindretallet, at der nu, uagtet der siden 1857 ikke har været tvungen Duelighedsprøve, udføres lige saa godt Arbejde i Haandværket som tidligere. Ogsaa tidligere havde man, ved Siden af dygtige Haandværkere, saadanne, der maatte sættes i Klasse med Fuskere, og Mindretallet kan overhovedet ikke erkende, at Fagdygtigheden er gaaet tilbage siden 1857. Der præsteres nu, ved Siden af udmærket og dyrt Arbejde, maaske mere billigt og derfor en større Mængde af mindre godt Arbejde end tidligere, men dette har formentlig ikke blot sin Grund i, at Antallet af Haandværkere i det hele er steget, men særligt deri, at samtidig Antallet af de Konsumenter, der forlange billigt Arbejde, er tiltaget i overordentlig Grad. Overhovedet maa saavel Haandværkere som andre Industridrivende indrette deres Produktion efter Publikums Fordringer, og det er hovedsagelig disse Fordringer fra Konsumenternes Side, som mere end Udygtighed fra Producenternes Side

fremkalde den store Mængde daarlige, men billige Arbejder, der findes paa Markedet. Der produceres nu maaske endog langt bedre Arbejde paa mange Omraader end tidligere, og dette bliver ogsaa, trods Kostbarheden, købt i større Omfang; men ved Siden heraf er Efterspørgslen efter og derfor Produktionen af tarveligt, men billigt Arbejde tiltagen i overordentlig Grad, og det er denne forøgede Efterspørgsel, som mere end Forringelse af Fagdygtigheden har fremkaldt den sidstnævnte Art af Produktion. I dette Forhold vil Indførelse af tvungne Fagprøver sikkert intet kunne forandre. Thi Efterspørgslen efter billigt og derfor mindre godt Arbejde er opstaaet og vil vedblive baade som Følge af en forandret Levevis hos Mellemstanden og paa Grund af, at der er fremstaaet en hel ny Klasse af Forbrugere, nemlig Arbejderstanden. Middelstanden ønsker mere og mere at udstyre sig med en Luxus, der skal efterligne de Riges, men som ikke tilnærmelsesvis maa koste det samme; og Arbejderstanden stiller paa Grund af dens ringere Indtægter og usikre Stilling større Krav til Tarvelighed og Prisbillighed. Disse Krav maa fyldestgøres, og sker dette ikke fra det indenlandske Haandværks og Industris Side, vil Udlandets Industri gøre det, saafremt man da ikke ved en uoverstigelig Toldskranke forhindrer den deri. Men for at bevare dette forholdsvis store Marked af billigt og derfor tarveligt Arbejde for Indlandets Næringsdrivende er en Fagprøve unyttig. Den vil være overflødig saavel lige over for den Haandværker, som udfører det gode og dyre Arbejde, som i Forhold til dem, der udføre det billige og slette Arbejde, og, da der saaledes efter Mindretallets Formening ved den

obligatoriske Fagprøve lægges et uberettiget Baand paa Adgangen til at erholde Næringsadkomst, maa den i det hele anses for uheldig. Ogsaa fortjener det her at fremhæves, at end ikke før Loven af 1857 blev der fordret Prøve for Duelighed enten af Haandværkerne paa Landet eller af dem, der dreve Industri paa fabriksmæssig Maade.

Naar Flertallet har henvist til, at man i Østrig, hvor en udstrakt Næringsfrihed havde bestaaet siden 1859, i 1883 har indført tvungne Fagprøver, da skal Mindretallet bemærke, at Haandværkerstanden i Østrig har knyttet store Forhaabninger for Haandværkets Udvikling til det saaledes indførte Duelighedsbevis, og det lader sig da heller ikke bestride, at, hvis der ved den omhandlede Foranstaltning overhovedet kunde opnaas noget væsentligt i Retning af at fremme Fagdygtigheden og Haandværkets Anseelse i Almindelighed, saa maatte det i Østrig indførte Duelighedsbevis for saa vidt anses for mere skikket hertil end den af Flertallet foreslaaede Fagprøve. Saa vidt man med Sikkerhed kan dømme om de i Østrig siden Prøvens Indførelse i 1883 gjorte Erfaringer, gaa Beretningerne imidlertid ud paa, at Resultatet nærmest er en Skuffelse for Haandværkerstanden. Fra flere Sider lyde Klager over de evindelige Stridigheder, som Afgrænsningen af de forskellige Fag indbyrdes afføde, over Administrationens Anvendelse af Dispensationsretten, og det siges ligefrem fra den Side, som i sin Tid var ivrig for Indførelsen af Duelighedsprøver, at denne intet har gavnet, og at Beskyttelse imod den usunde Konkurrence ingenlunde er bleven opnaet ved denne. Udlandets Konkurrence, Udviklingen af Fabriker, der

som oftest levere billigere Varer end Haandværket, og Udviklingen af Handelen, der gennem de stadig lettere Kommunikationsmidler ødelægger det lokale Marked for Haandværket, alle disse Omstændigheder maatte, i alt Fald endnu for et Par Aar siden, antages vedblivende at være Anledningen til den stadige Tilbagegang for den lille Industri og Haandværket i Østrig, og dettes Repræsentanter se efter foreliggende Beretninger kun en Redning for dette i yderligere Toldskranker imod Udlandet, i Duelighedsbevisets Udstrækning ogsaa til Fabriksdriften og i Undertrykkelse af Mellemandelen.

Det er sikkert ogsaa under Paavirkning af disse i Østrig gjorte Erfaringer, at Regeringen i Tyskland gentagne Gange i de seneste Aar har udtalt sig imod Indførelse af tvungen Duelighedsprøve, uagtet ogsaa der fra Haandværkerstandens Side er bleven andraget herom, og uagtet de i denne Retning gaaende Andragender have fundet Tilslutning og Støtte saavel i den tyske Rigsdag som i det preussiske Deputeretkammer. De Betragtninger, som i Tyskland saavel som i Norge begrunde Regeringens Modstand imod Haandværkerstandens Ønske om tvungne Fagprøver, falde sammen med dem, som Mindretallet foran har fremført til Forsvar for sin Stilling til Sagen: Den tvungne Fagprøve vil ikke være i Stand til at sikre Haandværkets Existens under Konkurrencen med den store Kapital, og den vil derfor ikke blot ikke bringe Haandværkerstanden, hvad denne venter sig af denne, men endog i mange Retninger skade Standen i sin Udvikling. Det, som skal sikre Haandværkerstandens kraftige Udvikling i Kampen mod Storindustrien, maa

først og fremmest være Sammenslutning og en saadan Organisation, at nærmest ved Haandværkernes eget Initiativ, men saa vidt gørligt dog tillige ved Støtte fra Statens Side de spredte Kræfter samles i det Formaal, at hæve Dygtigheden og forøge Modstandskraften samt Evnen til at tage Konkurrencen op.
